

QISHLOQ XO'JALIK EKINLAR RIVOJLANISHIGA SUYUQ YASHIL O'G'ITLARNING TA'SIRI

Abdullayeva Umida Shuxratovna

Urganch davlat universiteti Agranomiya yo'nalishi 211-guruh magistranti, Xiva qishloq xo'jalik texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada qishloq xo'jalik ekinlar rivojlanishiga suyuq yashil o'g'itlarning ta'siri bayon etilgan.

Kalit so'zlar: O'g'it, modda, xo'jalik, ekinlar, yashil, suyuq

EFFECT OF LIQUID GREEN FERTILIZERS ON THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL CROPS

Abdullayeva Umida Shukhratovna

Master's student of the 211th group of Agronomy Department of Urganch State University, teacher of a special subject at the Khiva Agricultural Technical University

ANNOTATION

The article describes the effect of liquid green fertilizers on the development of agricultural crops.

Key words: Fertilizer, substance, economy, crops, green, liquid

Qishloq xo'jaligi —Aprel inqilobidan keyin o'tkazilgan tadbirlardan biri bu yersizlarni va kam yerlik dehqonlarni pomeshchiklar va yer egalardan qarzini bekor qilish haqida dekret qabul qildi. Hukumat dasturining yer islohatida mehnatkash dehqonlarni ishtirok etishini hisobga olib hayotga tadbiriq qildi. Qishloq xo'jaligi kooperativlarini tashkil qilishda yersiz va kam yerlik dehqonlar, ko'chmanchi kambag'allarni jalb qilish ko'zda tutilgan.

Dehqonchilik. Afg'oniston dehqonchiligi sun'iy sug'orishga asoslangan. Juda quruq iqlim, atmosfera yog'inlarining kam miqdori va ularning yil mavsumlarida notekis taqsimlanishi ekinlarni nafaqat tekisliklarda, balki tog'li rayonlarda ham sug'orish zaruriyatini taqazo qiladi. Hattoki shunday viloyatlar mamalakatning boshqa qismlariga nisbatan atmosfera yog'inlari bilan yaxshi ta'minlangan Badaxshon, Nuriston va Hazarajotda qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 3/4 qismidan ko'proq yalpi hosilini sug'orma yerlar beradi. Afg'oniston iqlim sharoitidagi sug'oriladigan yerlar sezilarli darajada yuqori va bir maromda hosil berishi bilan harakterlanadi.

Qishloq xo'jaligi rivojlanib qanday dunyoda, shu odamlar organik o'g'itlar yaxshi hosil qilish uchun ishlatiladi bo'ladi. ularning har biri o'z xususiyatiga ega bo'lib, foydalanish paytida turlari va ularning xususiyatlari hisobga olinishi lozim. Ba'zi odamlar vegetatsiya davomida kuzda tuproqni, ekish vaqtida boshqa, va boshqalarni hosil qilish kerak. Value organikler uning xususiy fermer xo'jaligi har fermerni pishiradi, chunki, hosildorlikni oshirish va kam xarajat bilan qilish, tuproq yaxshilash, o'simliklarning sharti bilan o'z manfaatli ta'siri yotadi.

Suyuq o'g'itlar — sanoatda ishlab chikariladigan va tuproqqa suyuq holda solinadigan mineral moddalar. S.o'ga suvsiz ammiak (82% azotli), suvli ammiak (18—20% azotli), ammiakatlar (30—50% azotli), kaliy tuzlarining eritmalari (14% K₂O li), fosfat kislota, suyuq kompleks o'g'itlar kiradi (qarang **Kompleks o'g'itlar**). S.o'ni asosiy o'g'it hrlida va vegetatsiya davrida o'simliklarni oziqlantirish uchun ishlatish mumkin. Ular tuproqqa shudgorlash yoki ekishdan oldin solinsa, tuproqqa yaxshi aralashadi, suv ta'sirida yuvilib ketmaydi, hosilni ammiakli selitra solingandagiga nisbatan oshiradi. O'zbekistonda suyuq kompleks o'g'itlar ishlab chiqarilishi 1979-yildan boshlangan. Suyuq kompleks o'g'itlarning kimyoviy tarkibi: 10% N, 34% R₂O₅, 0,6% G'eO₃, 0,7% A₁₂O₃, 0,1% SaO, 0,01% Mg, 0,02% F dan iborat. Suyuq kompleks o'g'itlar konsentratsiyali polifosfat kislotani yuqori qaroratda (280—350°) gaz holidayi ammiak bilan neytrallab, keyin ammiakli suvda eritib olinadi. Suyuq kompleks o'g'itlar fosforni qiyin o'zlashtiruvchi ekinlar uchun juda qo'1 keladigan fosforli o'g'itdir. Tarkibida 27% gacha azot, fosfor, kaliy bo'lgan suyuq kompleks o'g'itlarning ekinlar uchun agrokimyoviy samaradorligi darajasi ularning qo'llanish texnologiyasiga bog'liq. Suyuq kompleks o'g'itni yozning oxiri va kuzda ham yerga solish mumkin. Su. plug yoki kultivatorga maxsus o'rnatilgan o'g'itlagichlarda yerga (yengil tuprokli yerlarga 16—20 sm, og'ir tuprokdi yerlarga 12—5 sm chuqurlikda) solinadi.

Suyultirilgan o'g'itlar arzon narxda keng ommalashib ketgan: mahsulotning mustahkam mahsulotlariga qaraganda 30-40% arzonroq. Asosiy narsani ko'rib chiqaylik **suyuq azotli o'g'itlar**:

- Suyuq ammiak 82% azotni o'z ichiga olgan eng konsentratsiyalangan azotli o'g'itdir. Bu ammiakning aniq o'tkir hidiga ega rangsiz mobil (uchuvchi) suyuqlikdir. Suyuq ammiak bilan kiyinishni amalga oshirish uchun maxsus yopiq mashinalardan foydalaning, u bug'lanishiga yo'l qo'ymasligi uchun 15-18 sm gacha bo'lgan chuqurlikka joylashadi. Maxsus qalin devorlardagi tanklarda saqlang.
- Ammiakli suv yoki suvli ammiak har xil turdagi azotli 20 foiz va 16 foizli ikki turdagi ishlab chiqariladi. Suyuq ammiak bilan bir qatorda ammiak suvi maxsus mashinalar tomonidan kiritiladi va yuqori bosim uchun mo'ljallangan yopiq

idishda saqlanadi. Samaradorlik jihatidan ushbu ikki o'g'it qattiq kristalli azotli o'g'itlar bilan teng.

- Ammiak azotli o'g'itlarning birikmalarini suvli ammiakda eritib olish yo'li bilan olinadi: ammoniy va kaltsiy nitrat, ammoniy nitrat, karbamid va boshqalar. Natijada 30 dan 50% gacha azot bo'lgan sariq suyuq o'g'it mavjud. Ekinlar ta'sirida ammiaklar qattiq azotli o'g'itlarga tenglashtiriladi, lekin ulardan foydalanishda noqulaylik tufayli keng tarqalmagan. Ammiaklar quyi bosim uchun mo'ljallangan muhrlangan alyuminiy tannarga tashiladi va saqlanadi.

Karbamid-ammiak aralashmasi (KAM) - bu juda samarali suyuq azotli o'g'itdir, u o'simlik mahsulotlarini ishlab chiqarishda faol ishlatiladi. CAS yechimlari boshqa azotli o'g'itlarga nisbatan chidamsiz afzalliklarga ega. Asosiy afzallik, ammiakning ammiak va ammiakdan foydalanish paytida paydo bo'ladigan tuproqqa transport vositasida ammiakning o'zgaruvchanligi va azotning kiritilishi natijasida azotning yo'qolishini deyarli yo'qotadigan erkin ammiakning tarkibiy qismidir. Shunday qilib, kompleks muhrlangan omborxonalar va tashish uchun mo'ljallangan tanklarni yaratishga hojat yo'q.

Barcha suyuq mineral o'g'itlar qattiq turlaridan ustunlik qiladi - o'simliklarni yaxshiroq hazm qilish, uzunroq ish vaqti va yuqori sariyog'ini teng ravishda taqsimlash qobiliyati.

REFERENCES

1. G'ozani suv tejoychi texnologiyalari va sug'orish muddatlarini tenziometr yordamida aniqlash usullari bo'yicha tavsiyalar. O'zPITI, - Toshkent, 2009. – 18 b.
2. Ixtiroga patent O'zR. IAP 04186 "Qator oralariga ishlov beriladigan ekinlarning sug'oriladigan ariqlariga plyonka yopishning mexanizatsiyalash usuli va uning bajaruvchi qurilmasi". / Qoraxonov A, Xadjimuradov A.O., Toliboyev A.E., Bezborodov G.A., Bezborodov A.G., Bezborodov Yu.G. // Rasmiy axborotnoma – 2010. -№ 7. –
3. Foydali modelga patent O'zR. FAP 01022 "Sug'orish egatlariga plyonka to'shach uchun qurilma". / Boymetov R.I., Abdulxaev X.G., Bezborodov G.A., Ibragimov D.A., Damaev Yu.I., Arzimanyans A.G. // Rasmiy axborotnoma – 2015. - № 8. – B.47-48